

Anmälan mot Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö, Landstinget Kronoberg, för att omhändertagna USB-minnen överlämnats till åklagarmyndigheten

Beslutet i korthet: Inom Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö uppstod misstankar om att en av patienterna innehade barnpornografiska bilder. Kliniken genomförde en visitation av patientens bostadsrum. Därvid påträffades och omhändertogs USB-minnen, vilka överlämnades till åklagarmyndigheten för vidare utredning. Patienten dömdes senare för barnpornografibrott avseende innehav av bilder som fanns på USB-minnena.

Uppgifter om att en patient innehar barnpornografiskt material får anses omfattade av den sekretess som gäller inom hälso- och sjukvården och får lämnas vidare bara med stöd av en sekretessbrytande bestämmelse. Sådana bestämmelser finns i 10 kap. 21 och 23 §§ offentlighets- och sekretesslagen. Bestämmelserna omfattar bl.a. sexualbrott mot barn, däremot inte barnpornografibrott.

Enligt JO:s mening kan det inte ställas alltför höga krav på hälso- och sjukvårdspersonal när det gäller att bedöma vilka brottsliga gärningar – och rubriceringen av dessa – som skulle kunna bli aktuella i ett fall som detta. Även om materialet på USB-minnena inte föranledde någon utredning om sexualbrott mot barn riktas ingen kritik mot kliniken för att USB-minnena lämnades över till åklagarmyndigheten. Inte heller framförs någon kritik mot beslutet om visitation och omhändertagande av USB-minnena.

Anmälan

AA framförde i en anmälan klagomål mot Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö. AA var missnöjd med bl.a. att USB-minnen som omhändertagits vid en visitation den 17 augusti 2011 hade överlämnats till åklagarmyndigheten.

Utredning

Inledningsvis inhämtades vissa handlingar från kliniken.

Upplysningar per telefon inhämtades från kammaråklagaren BB, åklagarkammaren i Växjö, som anförde följande.

AA är dömd för bl.a. barnpornografibrott och utreds på nytt för barnpornografibrott. Det är oklart om brottet ska betecknas som grovt.

Husrannsakan genomfördes för en tid sedan på Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö varvid material beslagtogs. Vårdinrättningen har, efter att andra patienter

berättat om hur AA fortfarande hanterat barnpornografiskt material, genomfört visitationer vid flera tillfällen. Det har då framkommit att AA har gömt material på andra platser än de som genomsöktes vid husrannsakan. Vårdirrättningen har efter hand omhändertagit barnpornografiskt material och överlämnat detta till rättsväsendet.

Landstingsstyrelsen, Landstinget Kronoberg, anmodades därefter att inkomma med utredning och yttrande över vad AA anfört om att viss omhändertagen egendom hade överlämnats till åklagarmyndigheten. I yttrandet anfördes bl.a. följande.

Bakgrund

AA [- -] är dömd till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning [- -] för bland annat grovt sexuellt utnyttjande av underårig, grov våldtäkt och grovt barnpornografibrott. I den rättspsykiatriska utredningen i domen beskrivs att patienten lider av pedofili samt personlighetsstörning med tvångsmässiga, autistiska, paranoida och narcissistiska drag. Patienten har även givit uttryck för att han skulle göra om brotten om tillfälle gavs.

Under 2005 genomförde polisen en husrannsakan mot avdelning 63 där en hemmagjord anläggning påträffades. En dator hade gömts i skalet till en CD-spelare. En större mängd barnpornografiskt material påträffades vilket medförde en dom om grovt barnpornografibrott [- -]. Datorn var via två mobiler uppkopplad mot nätet och patienten hade under en tid obegränsad tillgång till internet.

Den 13 september 2009 överflyttades patienten till den öppna avdelningen 65, Ekudden. Ekudden är en öppen avdelning där patienten förväntas ta mycket eget ansvar. Under denna tid har patienten haft möjlighet att i större grupp med personal närvarande tidvis röra sig fritt utanför avdelningen. Det bedömdes från läkarens sida att patienten hade kommit längre fram i vård- och behandlingsprocessen. Läkaren bedömde att patientens mognadsgrad var sådan att vård i öppnare former skulle vara bra för patienten.

Hösten 2010 genomfördes ytterligare en husrannsakan, denna gång mot avdelning 65, Ekudden, där patienten vårdades. Åter igen påträffades digitala medier innehållande barnpornografiskt material. Sedan denna husrannsakan pågår en förundersökning riktad gentemot patienten. Inledande förhör har nyligen hållits med patienten (i början av april månad 2012).

Patienten har påkommit att inifrån avdelningen aktivt söka upp och kontakta personer som varit berörda (offer) av tidigare brottsmålsutredning. Patienten har även ett informellt nätverk inom rättspsykiatri i Växjö där patienten negativt påverkar andra patienter. Hur detta nätverk utbyter information har vi svårt att överblicka.

Under sommaren 2011 kom det signaler från bland annat personal om att patienten hade insmugglade föremål som bröt mot avdelningens regler. Med stöd av LPT 21 § och LPT 23 § genomfördes en visitation där ett mindre antal dataminnen (USB) påträffades och omhändertogs.

Med tanke på tidigare agerande samt tillgång till internet och det informella nätverket uppstod misstanke att aktuellt USB minne innehöll bevis i form av bilder och/eller film på allt från sexuellt utnyttjande av underårig till våldtäkt/grov våldtäkt av barn. Misstankarna ryms inom ramen för 6 kap BrB. Även om patienten inte lämnat avdelningen kan han personligen via internet kontaktat minderåriga direkt eller via sitt nätverk förmått någon att begått brott enligt 6 kap. 8-10 a §§ BrB.

Åklagare vid åklagarmyndigheten i Växjö har fattat beslut om att beslagta några av de USB-minnen som påträffades vid visitationen den 17/8-2011.

Lagrum

Sekretess gäller inom hälso- och sjukvården för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden enligt 25 kap 1 § OSL.

10 kap 21 § 1 pkt OSL ger oss möjlighet att bryta sekretessen då det finns misstanke om brott mot minderåriga enligt 3, 4 eller 6 kap brottsbalken.

Yttrande

Med stöd av 10 kap 21 § 1 pkt i offentlighets- och sekretesslagen har CC [säkerhetsansvarig vid kliniken; JO:s anm.] brutit sekretessen. Landstinget Kronoberg har ingen kunskap att utreda huruvida sexualbrott mot minderåriga har skett, utan detta ärende är en fråga för polis och åklagare att utreda.

AA kommenterade remissvaret.

Upplysningar per telefon inhämtades från DD, chefsöverläkare vid Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö, som anförde att det såvitt han minns inte skedde någon kontroll av USB-minnenas innehåll innan dessa överlämnades till åklagarmyndigheten.

Upplysningar per telefon inhämtades även från kammaråklagaren BB som anförde följande. AA dömdes för barnpornografibrott avseende innehav av barnpornografiska bilder på de USB-minnen som överlämnades från Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö. Det blev inte någon utredning avseende sexualbrott med anledning av detta.

Bedömning

Enligt 8 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, LRV, gäller vid slutet rättspsykiatrisk vård bestämmelserna i 18-24 §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, LPT, i tillämpliga delar.

Enligt 21 § LPT får en patient inte inneha egendom som kan skada honom själv eller någon annan eller vara till men för vården eller ordningen på vårdinrättningen. Om sådan egendom påträffas får den omhändertas.

JO har tidigare (ärende dnr 4090-2001) gjort bedömningen att det är tillåtet att söka igenom en tvångsvårdad patients bostadsrum för att säkerställa att inga förbjudna föremål förekommer. Syftet med en sådan åtgärd är att upprätthålla ordning och säkerhet och att möjliggöra god och säker vård.

Klinikens beslut att genomföra en visitation av AA:s rum har enligt min uppfattning skett i enlighet med gällande rätt. När det sedan gäller omhändertagandet av USB-minnena vill jag anförda följande. Såvitt framkommit hade kliniken inte vetskap om vad USB-minnena innehöll när de omhändertogs. Det kan därför ifrågasättas om det fanns grund för att omhänderta dem. Av utredningen framgår dock bl.a. att kliniken hade fått uppgifter om att AA hanterade barnpornografiskt material. Mot den bakgrunden finner jag inte skäl att rikta kritik mot omhändertagandet.

Inom hälso- och sjukvården råder en stark sekretess. Enligt 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, gäller sekretess inom hälso-

och sjukvården för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Genom att kliniken lämnade över AA:s USB-minnen till åklagarmyndigheten röjdes uppgiften att han innehaft barnpornografiska bilder. Den uppgiften måste anses ha omfattats av den s.k. hälso- och sjukvårdssekretessen. En uppgift för vilken sekretess gäller enligt OSL får inte röjas för enskilda eller andra myndigheter, om inte annat anges i OSL eller förordning som OSL hänvisar till (8 kap. 1 § OSL).

Enligt 10 kap. 21 § OSL hindrar inte sekretessen i bl.a. 25 kap. 1 § att en uppgift lämnas till en åklagarmyndighet eller en polismyndighet, om uppgiften angår misstanke om brott som riktas mot någon som inte har fyllt arton år och det är fråga om brott som avses i 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken eller lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.

Av 10 kap. 23 § 1 OSL framgår att en uppgift som angår misstanke om brott och som är sekretessbelagd enligt 25 kap. 1 § samma lag får lämnas till en åklagarmyndighet eller en polismyndighet om misstanken angår brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år.

Genom utredningen har framkommit att USB-minnena innehöll barnpornografiska bilder. AA har dömts för barnpornografibrott avseende innehav av bilderna.

Bestämmelsen om barnpornografibrott återfinns inte i 6 kap. brottsbalken om sexualbrott, utan i 16 kap. som upptar brott mot allmän ordning. Enligt 16 kap. 10 a § brottsbalken döms bl.a. den som innehar barnpornografiska bilder för barnpornografibrott till fängelse i högst två år. För grovt barnpornografibrott är straffskalan sex månader till sex år. Det kan alltså konstateras att barnpornografibrott inte omfattas av någon av de två sekretessbrytande bestämmelser som redovisats ovan.

Enligt min mening kan det inte ställas alltför höga krav på hälso- och sjukvårdspersonal när det gäller att bedöma vilka brottsliga gärningar – och rubriceringen av dessa – som skulle kunna bli aktuella i ett fall som detta. Mot bakgrund av vad som anförts i remissvaret har jag förståelse för att misstankar väcktes hos personalen om att det kunde röra sig om sexualbrott mot barn. Även om materialet på USB-minnena inte föranledde någon sådan utredning vill jag därför inte kritisera kliniken för att USB-minnena lämnades över till åklagarmyndigheten.

Vad AA anför i övrigt föranleder inte något uttalande från min sida.

Jag har denna dag fattat beslut i ett annat ärende som rör liknande klagomål mot Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö (JO:s ärende dnr 2046-2012).

Ärendet avslutas.